

PER HANSELLI, FÖRLÄGGARE, BOK- TRYCKARE OCH SAMLARE

En mångfrestande publicist i 1800-talets Uppsala

Av GURLI TAUBE

Bland Alma maters söner har i alla tider funnits en liten flock, som behandlats hårt och styvmoderligt. Trots detta har de oftast tjänat den kallsinniga rörande troget och ibland utfört livsverk, som gjort att deras namn gått till eftervärlden. Men det överväldigande flertalet av dessa ringa tjänare har, trots den obestridliga nytta de gjort, totalt förgåtits. Ett strålande äreminne skulle de förtjäna alla dessa fattiga docenter, institutionstjänstemän och andra av varierande bildningsgrad och från vitt skilda samhällsskikt. Vem skriver ett »Martyrologium Academiae Upsaliensis»? Det skulle bli en gripande och diger bok.

En man, som skulle ha sin givna plats i ett sådant verk, är den i Uppsala i mitten av förra seklet verksamme boktryckaren och akademiske bokauktionatorn PER HANSELLI.

Det finns en del människor som tycks födda med en otur som förföljer dem hela livet igenom, och onekligen hörde Hanselli till dessa olyckliga. Hans start i livet var dock ljus och lycklig. Han föddes år 1815 i Skepptuna socken av Roslagen, men när Hanselli blott var ett år gammal flyttade fadern, som hette Hansson, från sin ägandes gård därstädes till Frötuna socken, där han övertog ett prästgårdsarrende. I en liten skrift, som Hanselli utgav till sin sextioårsdag 21 febr. 1875, har han beskrivit sina föräldrar och livet i det lantliga hemmet. Modern var, säger han, en sin tids Eufemia, en levande sago- och visbok, som, när hon satt vid sin spinnrock framför den flammande risbrasan i den väldiga spisen

Bild 1. Per Hanselli. Foto Hanselli 1864.

under mörka höst- och vinterkvällar, underhöll familjen och gårdsfolket med sin sång och sina historier. Det var också modern, som blev den lille Per Hanssons första lärarinna, men han överantvordades snart nog till församlingens vice pastor Johan Victor Arnelius, som läste latin med honom. »Jag läste, jag skrev, jag räknade — allt gick som en lek», säger Hanselli. När Arnelius 1826 skulle fara till Uppsala för att ta pastoralexamen, var det avgjort att han skulle ta sin elev med sig, men . . . nu började Hansellis livslånga otur. Han fick en svår frossa, som plågade honom i tre långa år, och när han äntligen började repa sig, var Arnelius borta från Uppsala och från grannskapet och allt var förändrat. Hans svaga kroppskrafter efter den långa sjukdomen gjorde dock att det föll sig lämpligast för honom att ägna sig åt studier och 16 jan. 1834 kom han, led-sagad av sin far, för första gången till Uppsala. Det var ju ej så långt från Frötuna till Uppsala, men trots detta kände han sig som en emigrant i ett främmande land. Allt var nytt, människor, seder, ja, till och med språket — det hände ej så sällan att Hanselli blev grymt hånad för sitt roslagsmål. Med studierna gick det dåligt, beroende på att den privatlärare, som skulle handleda honom, full-

Bild 2. Per Hanselli i skarpskytteuniform. Foto Hanselli.

ständigt försummade sitt uppdrag. Så kom därtill koleran och jagade honom från staden och inte förr än nästföljande år kunde han återvända för att göra ett nytt försök att inhämta de kunskaper, som erfordrades för att avlägga studentexamen. Så förgick ett par år, men resultatet blev kient och Hanselli fann för gott att ge studierna på båten och i stället ta anställning i Hörlins boklåda vid Stora torget, där Tempos affärshus nu ligger. Hörlin var så väl akademibokhandlare som akademiauktionator och hörde till de kända figurerna i staden. Han kallades allmänt »Lord Puckles», dels på grund av sitt lyte, dels på grund av en viss elegans i klädedräkt och uppträdande. Hanselli, som efter allt att döma var sin arbetsgivares raka motsats i dessa avseenden, skötte sig till »Lordens» stora belåtenhet och då Hörlin ville dra sig från affärerna, ansågs Hanselli som en lämplig efterträdare; 1844 blev han sålunda akademibokhandlare. Det såg till en tid ut som om livet nu skulle ljusna för Hanselli. Driftig och företagsam som han var inköpte

han också vid samma tidpunkt ett tryckeri och startade 1845 tidningen Upsala. Företaget såg mycket lovande ut. Hanselli lyckades få utmärkta medarbetare i tidningen, såväl inom som utom akademien. En av dessa var den temperamentsfulle och begåvade studenten av Västmanland-Dala nation Johan Olof Sundvallsson, vars insatser i tidningen skulle komma att bli ödesdigra för Hanselli. Med detta förhöll det sig på följande sätt.

Sommaren 1849 hände det sig att en gesäll vid namn Gasslander, känd för oordentligt levnadssätt, hastigt avled en natt när han tagit sin tillflykt till en bagarstuga hos en bleckslagare Åberg på Svartbäcksgatan. Bleckslagaren ombads av stadsfiskalen att styra med begravningen, vilket han åtog sig. Han igångsatte till den ändan en insamling och fick ihop så mycket pengar att det räckte till allt utom till likkista, varför han vände sig till domkyrkovicepastorn C. H. Rundgren för att genom honom söka erhålla tio kronor för att bestrida denna utgift. Rundgren förhörde sig om anstalterna för den kommande begravningen och ville därefter ej låta utbetala något fattigunderstöd. Han förbjöd dessutom klockringning vid tillfället, framhållande kyrkolagens föreskrift, att folk vid begravningar skall »skicka sig efter villkor och värde». Bleckslagaren blev uppretad och sade att han redan vidtalat ringaren och att om han så själv skulle betala honom så skulle det bli ringning vid Gasslanders begravning. Rundgren gav dock ej med sig och någon ringning blev det ej vid jordafärden. Saken var naturligtvis gefundenes fressen för tidningen Upsala i sommarstiltjen och några för Rundgren otvivelaktigt ärekränkande artiklar infördes i ett par nummer av Hansellis blad. Man kan, enligt nutida begrepp, nog ge Sundvallsson rätt i att principen att man in i döden skall skicka sig efter stånd och villkor knappast är förenlig med en kristen livssyn, men den hårdhänta behandlingen av domkyrkovicepastorn måste ogillas, hur uppfylld av moralisk indignation Sundvallsson än kan ha varit över kyrkans fördomsfullhet i ett fall som detta. Rundgren, som inom parentes senare blev biskop i Karlstad, var icke den som med kristligt saktmod vände andra kinden till. Det blev åtal mot ansvarige utgivaren, den, med förlov sagt, rätt oskyldige Hanselli, och efter en lång rättegång, som väckte stort uppseende, dömdes Hanselli till konfiskation av en del tidningsnummer, till stora och för hans ekonomi nedbrytande böter samt, vad som var det värsta, mistandet av privilegiet som akademibokhandlare.

Där stod nu Hanselli åter tomhänt, under det den verkliga syndaren i denna affär, Sundvallsson, fick överta tidningen och så småningom också den akademiska bokhandeln. Ett sällsamt utslag av rättvisa!

Bild 3—4. Per Hanselli framifrån och bakifrån. Foto Hanselli.

Det blev nu ett par mycket bekymmersamma år för Hanselli, men i förlagsföreningen, där han blivit medlem 1844, kvarstod han dock. De akademiska myndigheterna, som så småningom kommit till insikt om den orätt som vederfarits den f. d. akademiske bokhandlaren, sökte i någon mån soulagera honom genom att 1853 utnämna honom till akademisk bokauktionator, viken syssla han behöll ända till sin död.

Den akademiska bokauktionatorsysslan hade gamla anor. Den första bestämmelsen angående denna befattning härstammar från 1639, då Konsistorium beslöt »att emedan det vore gott att hava någon som kunde sälja gamla böcker, kläder, theses och annat sådant, skulle man till auktionator utse akademiens vaktmästare, emedan han varit student och borde ha något förstånd om böcker». Var auktionskammaren vid denna tid var belägen vet man ej, men 1731 uppläts lokal för den akademiska auktionskammaren i Gustavianums källare och 1745 inreddes (enligt en uppgift i Upsala tidning för 1775) S:a Barbros kapell, sedermera Hadorphs hus, beläget ungefär

där Jacob Ulfssonstatyn nu står, till auktionskammare. »Men är nu all nedrifven», tillägger skribenten.

På Hansellis tid ägde auktionerna rum i en lokal som var belägen på nedre botten i Gamla Kuggis vid S:t Eriks torg. Den var dragig och mörk, blott upplyst av ett par i taket dinglande fotogenlampor. Det smällde och slog i dörren när folk titt och tätt kom och gick och för var gång drog en kall pust genom lokalen. Hanselli, som på äldre dar led av gikt, var också vid auktionerna utrustad som för en nordpolsfärd med botforer, kapprock och en skinnmössa nedtryckt över den skalliga hjässan. Hans utseende var lätt mongoliskt, men han hade pipskäggs och mustascher à la Napoleon III, som han själv trodde sig likna. Han var spydig och rolig och utgjorde ett första rangens dragplåster för alla studenter och skolpojkar som besökte auktionerna. Han ilsknade lätt till och höll en mönstergill ordning på klientelet. Särskilt var han noga med att ordentliga adresser skulle avlämnas av dem, som ej betalade sina inrop kontant. Carl Forsstrand har i sina Uppsalaminnen givit en roande beskrivning av ett sådant tillfälle, då en student vid namn Knorring ropat in en bok och Hanselli på sin bredaste rospiggiska frågade: »Hocken ä de? Ä de Jerwingens Knörriering eller den ara Knörriering?» I staden fanns nämligen två Knörrieringar, en student förlovad med en av regementskommissarie Jerwings döttrar och en överste, som bebodde eget hus vid Nedre Slottsgatan.

För sin tjänst som bokauktionist, för vilken han otvivelaktigt passade utomordentligt väl, hade Hanselli en visserligen stadig men väl rätt så knapp inkomst. Den var ju dock en bisyssla för honom. Hans huvudsakliga arbete, som förlänade honom ej guld men ett visst mått av anseende, var däremot hans förlagsverksamhet. Han hade också så småningom efter katastrofen ånyo skaffat sig ett litet tryckeri, där han själv mestadels fungerade som sättare.

Innan jag redogör för Hanselli som förläggare, det intressantaste kapitlet av hans levnadshistoria, skulle jag dock vilja något beröra en annan verksamhetsgren, som denne mångfrestare även ägnade sig åt, nämligen fotografering. Det låg lockande nära till hands för honom att i början av 60-talet, den stora guldrushens tid inom fotografyrket, söka på detta fält reparera sina dåliga affärer. Kanske hade det också lyckats honom om icke Uppsala redan haft en fotograf, med vilken Hanselli aldrig skulle kunna komma att mäta sig, nämligen Henri Osti. Hanselli blev aldrig särskilt skicklig i konsten, men en sak som eftervärlden har att tacka honom för är den serie Uppsalabilder i visitkortsformat, som han åstadkom och som han sedan sålde i den lilla boklåda-diversebutik, vid Gamla torget (U. N. T:s hus), som han öppnade vid jultiden 1857 och där han för

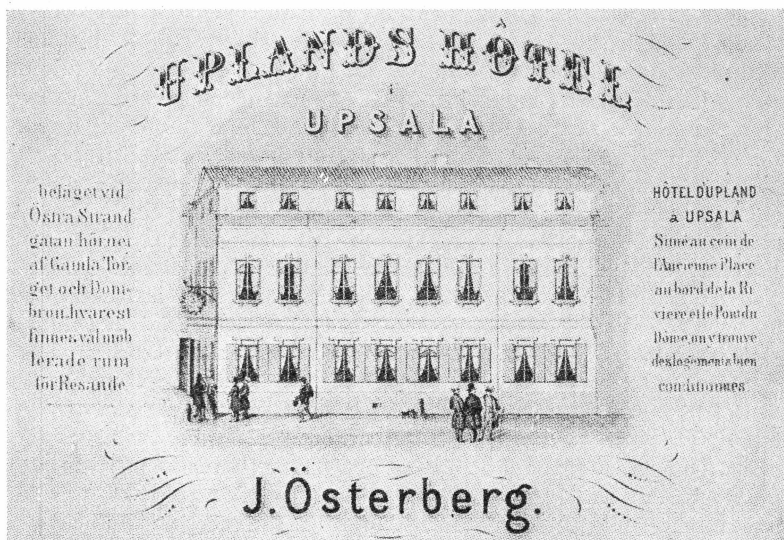

Bild 5. Hôtél Upland i hörnet av Ö. Ågatan och Gamla torget, där Hanselli bodde i översta våningen. (Nuv. Upsala Nya Tidnings hus).

övrigt också hade lånebibliotek. De små stadsbilderna är i viss mån en motsvarighet till våra dagars vykort och efter allt att döma vann de rätt stor spridning. Naturligtvis fotograferade han också personer; kundkretsen i hans ateljé tycks, att döma efter antalet i Universitetsbibliotekets samlingar bevarade porträtt, ej ha varit föraktlig.

Hansellis förlagsverksamhet dominerades helt av publiceringen av »Samlade vitterhetsarbeten af svenska författare från Stjernhjelml till Dalin». Den första volymen, vilken i serien betecknats som band 2, utkom 1856 och innehöll Samuel Columbus' arbeten. I sin helhet omfattar Vitterhetsarbetena 22 band och svenska folket fick med detta verk nya upplagor av 98 författare bl. a. Stjernhjelml, Columbus, Rosenhane, Lagerlöf, Lejonstedt, Hjärne, Gyllenborgarne, Lindschiöld, Gripenhielm, Magnus Gabriel De La Gardie, Svedberg, Brenner, Triewald, Dalin för att nämna några. Utgivningstiden omfattade åren 1856—1879 och pågick alltså ända till Hansellis död. Karl Warburg har i ett eftermäle över Hanselli i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning yttrat »att det som i andra land hela litteratursällskap gjort till sin uppgift utförde här en anspråklös och torftig

man ensam». Det säger sig självt att de gamla auktorernas verk ej kunde påräkna någon större läsekrets och det var blott ett fåtal exemplar som såldes, även om Hanselli då och då, när stämningen var god i auktionskammaren, kunde smyga in och slumpa bort en eller annan volym av Vitterhetsarbetena. Något ekonomiskt understöd vid utgivandet hade han ej med undantag av 500 kr., som år 1867 tilldelades honom av Svenska akademien som en uppmuntran i hans arbete samt att staten då och då till ett lågt pris inlöste ett mindre antal exemplar av någon volym. Att Hanselli hade stora svårigheter att finansiera företaget framgår bl. a. av en anmärkning på sista sidan av femtonde bandet, där det heter: »Emedan 'Soll und Habe' i detta företag stå i nog stor strid med hvarandra, torde det dröja, innan något nytt band utkommer.» I en nekrolog över Hanselli av professorn i Lund A. T. Lysander säger denne att det blott var Hansellis auktionatorsyssla och hans hustrus duglighet och goda ekonomiska förstånd som räddade familjen från misär. Om man emellertid närmare granskar listorna på Hansellis förlagsartiklar samt tar en titt på en del författarkontrakt, som bevarats och nyligen skänkts till Uppsala Universitetsbibliotek, så finner man dock att detta yttrande måste vara mycket överdrivet. I själva verket måste Hanselli på en del av sina förlagsartiklar haft en ganska god inkomst. Särskilt förefalla vissa läroböcker, som han förlade och tryckte, ha varit inkomstbringande. Bland dessa kan anföras »Biblisk historia för folkskolan» av dåvarande läroverkskollegan, senare prosten i Tierp C. O. Roos, vilket arbete under Hansellis livstid hann utkomma i sex upplagor, vidare Wackerbarths Logaritmtabeller, som även tycks haft stor åtgång. Även muntliga upplysningar av ättlingar till personer i Hansellis bekantskapskrets bekräfta antagandet att hans ekonomiska ställning skulle kunnat vara mycket tillfredsställande om han begränsat sin förlagsverksamhet till att omfatta endast detta slag av tryckalster. Men det var det han inte gjorde. I stället offrade han sin tid, sina krafter och sina tillgångar för vad han tydligen ansåg som sin livsuppgift, nämligen utgivandet av gamla svenska författares delvis okända och bortglömda verk. I och med detta gjorde Hanselli landets litteraturforskare en tjänst som ej var ringa. Jämfört med det ekonomiska underlaget är hans klassikerupplaga en storartad prestation, och den har en fläkt av samma anda som en gång kom Uppsala domkyrka att resa sig så stolt över de små torvtäckta husen i en fattig liten polcirkelstad.

Visserligen är Vitterhetsarbetena, i synnerhet de senare delarna, långt ifrån felfria, och nutidens forskare, som har tillgång till Svenska Vitterhetssamfundets utomordentliga utgåvor, betecknar

Bild 6. Kafferep hos Hanselli. Sittande fr. v.: frk Augusta Høeger (förlovad med löjtn. C. J. Arborén), skomakare Häggs fru, mamsell Lundros, fru Hanselli, och nr 2 fr. h. fru Österberg. Stående fr. v.: löjtnant Arborén, källarmästare Österberg på Äpplet och garvare Lundros. Foto Hanselli. Tillhör telegrafexpeditören frk. Elisabeth Ericsson, Uppsala.

Hansellis serie som klart otillfredsställande. Men man måste dock betänka att under nära nog ett halvt sekel var dessa upplagor det enda som fanns tillgängligt för flertalet forskare och den intresserade allmänheten.

Till hjälp vid redigeringen hade Hanselli till att börja med dåvarande studenten, sedermera biblioteksamanuensen vid Kungliga Biblioteket i Stockholm Christoffer Eichhorn, på äldre dar en känd samlare och kulturhistorisk författare. För Hanselli hade det säkerligen varit en omöjlighet att ens på ett tillnärmelsevis tillfredsställande sätt själv stå för redigeringen. Enligt hans goda vän skomakarmästare Hägg var Hansellis bildningsnivå mycket låg (Se: S. A. Hägg, *Historik öfver borgerskapet i Uppsala*. I Hskr. X 268 e i UUB). Hans kunskaper i latin och tyska inskränkte sig till några få glosor och han kunde ej formulera en sats på någotdera språket. I geografi, t. o. m. Sveriges, var han fullständigt okunnig. Några resor hade han aldrig företagit mer än en gång till Gävle, då han insjuknade i kopperna, och en gång med ångbåt till Jönköping, där han fick kolera. Ett exempel på hans vanliga otur. »Vid de litterära företagen var det alltid», säger Hägg, »någon avsigkommen student eller dylik person

som vakade över arbetets innehåll och språkliga form, oftast mot billig gottgörelse in natura». Hägg, som räknade sig som en av Hansellis äldsta och mest intima vänner och som på hans födelsedagar, vilka alltid firades högtidligt med en fest på hotell Upland, ständigt harangerade honom i smickrande ordalag, ibland på vers, ibland på prosa (vilket tal regelbundet trycktes på Hansellis officin), har trots detta i ovannämnda handskrift yttrat sig mycket nedsättande om Hanselli, inte bara i fråga om kunskaperna. Till en del berodde nog detta på att Hägg och Hanselli i yngre dar, då de båda giljade till den glada, musikaliska och åtråvärda mamsell Augusta Martinell, varit rivaler och att Hanselli då för en gångs skull hade tur och avgick med segern. Det kunde Hägg aldrig smälta. Men även om det ligger en god portion sanning i Häggs påståenden om Hansellis bristande kunskaper i både det ena och det andra, så var dock hans stora beläsenhet och bokkännedom ett allmänt omvittnat faktum och av en del bevarade brev framgår tydligt att det var Hanselli själv som spårade upp de gamla manuskript och äldre upplagor, som användes som förlagor vid tryckningen av Vitterhetsarbetena.

»Den avsigkomna studenten» var alltså vad beträffar första delarna av Vitterhetsarbetena den lärde Christoffer Eichhorn, och fråga är väl om ej hela idén till denna serie runnit upp just i hans hjärna. I varje fall låg företaget helt i linje med Eichhorns livsintressen. Ett par andra av Hansellis litterära medarbetare var den i sin nation mycket populära stockholmare »Vippe», alias Alfred Victorin, känd för sina litterära intressen och sin stora boksynthet samt Strindbergs goda vän, en av de mest aktiva medlemmarna av studentsällskapet *Runa* Arvid (»Attan») Wikström. Den förstnämnde slutade liksom Eichhorn som amanuens vid Kungliga Biblioteket.

Utom skolböckerna och Vitterhetsarbetena utgick från Hansellis förlag en mängd tryck av helt annan natur. En särplats i denna brokiga samling intas av de litterära kalendrarna. Den första av dessa var »Kungsängsliljan», 1846, utgiven »till förmån för de af missvext nödlidande i Upsala län», till vilken Hanselli lyckats få bidrag från samtidens främsta diktare och författare, Tegnér, Geijer, Atterbom, Fredrika Bremer, Böttiger m. fl. Kungsängsliljan följdes året därpå av »Slättblomman» och senare av den skämtsamma »Studentkalender för skottåret 1848», vilken redigerats av J. O. Sundvallsson. Vida mer betydande än dessa tre var den 1861 utkomna, av Christoffer Eichhorn redigerade »Isblomman», där huvudsakligen medlemmar av N. S. (Namnlösa sällskapet) stod för innehållet. En ung skald, »Sven Tröst», under vilken pseudonym dolde sig ingen mindre än Carl Snoilsky, då tjuguarig, väckte be-

Bild 7. Vaksalagatan på 1860-talet. Foto Hanselli.

rättigat uppseende. Andra bidragsgivare var bl. a. Pontus Wikner, C. R. Nyblom, Edvard Bäckström, K. L. Östergren (Fjalar), Hans Forssell och Pelle Ödman. Initiativet till utgivandet av *Isblomman* kom nog knappast från Namnlösa sällskapet. Birger Schöldström säger i sin bok »Värjhugg och nålsting» härom följande: »Man trodde på den tiden, ansåg också längre fram, ja, kan ännu få se uppgivet, att denna kalender varit ett överlagt samarbete mellan Uppsalas dåvarande unge vitterlekare. Visst icke! 'Isblomman' var helt enkelt en bokhandelspekulation av Pehr Hanselli, vilken be- gagnade sig av sin bekantskapskrets med bidragarne att få dem att nästan utan arvode lämna vad de i vers och prosa hade 'på lager' — den lilla förtjänsten som kunde uppstå av 'odödliggörandet' un- nade man av allt hjärta den hedersmannen Hanselli.»

Alldeles utan honorar blev författarna dock ej. På små eleganta kort bjöds samtliga hem till Hanselli, där han residerade i översta våningen i traktören Österbergs hus ovanför hotell Upland, dvs. i Upsala Nya tidnings fastighet i hörnet av Gamla torget och Östra Ägatan. Eichhorn har lustigt beskrivit denna fest. Stämningen var till att börja med rätt tryckt, då de flesta av deltagarna ej kände varandra närmare och man satt stelt uppradade och betraktade i smyg sina grannar, då till sist Pelle Ödman inträdde och glatt hälsade med ett »Godag, medsnillen», varefter isen tinade upp och

Bild 8. Stationshuset i Uppsala 1866. Foto Hanselli.

kvällen blev på alla sätt lyckad. Den sista i raden av de på Hansellis förlag utgivna kalendrarna var »Vitter kalender 1872, utgiven av Uppsalastuderenter». Det var här en ny krets av unga vitterlekare och en ny litterär sammanslutning, den av August Strindberg och ett par andra studenter grundade, ovan nämnda föreningen Runa, som nu genom Hansellis förmedling offentliggjorde sina poetiska försök. Redaktör för Vitter kalender var Arvid Wikström. Strindberg, som vid denna tidpunkt studerade isländska, bidrog med ett prosastycke »Början af Än Bogsveigs saga». Honorarfesten avhölls denna gång på Phoenix, där Hanselli lagt ut placeringskort med författarsignaturerna vid varje kuvert jämte ett exemplar av Vitter kalender som färdigtryckts just samma dag. Bland de närvarande var också August Strindberg. Vältaligheten flödade och i ett av festtalen hyllades Hanselli som »en ny Mæcenas, vilken låtit diktens unga fjärlilar krypa fram ur sina puppor». De unga fjärlilarna möttes dock ej av något värmande solsken utan fick i stället över sig en verklig kalldusch av obarmhärtig kritik och Strindberg säger själv: »Kalendern mottogs av ett enhälligt pereat. Det var efterklang.»

Till de litterära kalendrarna skulle man kanske också kunna räkna den år 1877 i två häften utkomna publikationen »Ur klubbens papper». Den var dock tydligen aldrig avsedd för annat än en mycket begränsad läsekrets, då den trycktes blott i 36 exemplar, varigenom den nu följaktligen är en raritet. Att dessa poetiska alster alltså

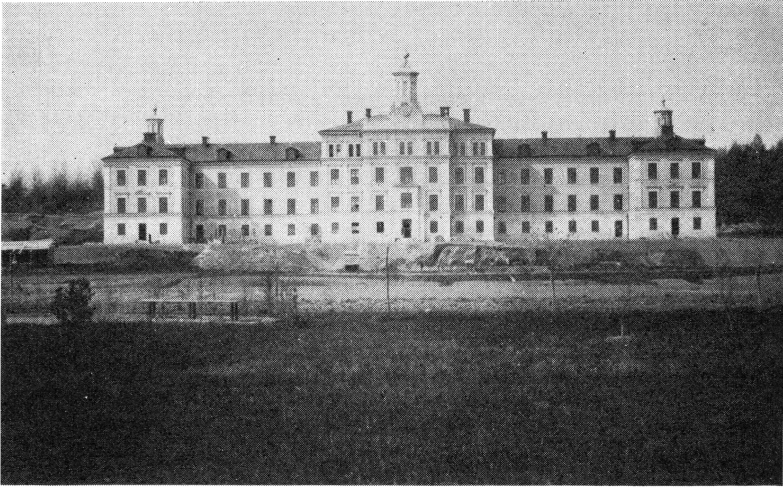

Bild 9. Akademiska sjukhuset 1867. Foto Hanselli.

ej vann någon större spridning var förmodligen under senare år en källa till stor tillfredsställelse för de kloka författarna, av vilka de mest framträdande var Henrik Schüek, Karl Warburg, Frans v. Schéele och Ernst Meyer. Klubben stiftades av dessa plus ytterligare fyra litteraturintresserade studenter i maj 1874 och upplöstes redan tre år senare. Den gick helt i Runas fotspår.

Den som intresserar sig för Uppsala stads personhistoria och för studenternas liv och leverne under mitten av förra seklet kan hämta mycket ur de Hanselliska tryckalstren av accidensnatur. Här finner han utom ett otal rent personliga födelsedags-, bröllops- och begravningsdikter också en massa småskrifter rörande studentlivet, bland vilka följande kan nämnas som exempel. Redogörelser för »Majfesten i Uppsala 1845» och »Vårfesten i Uppsala 1847», »En alldeles ny och vacker visa sjungen på maskeradbalen vid Qvarnbo den 1 febr. 1846», »Exercisminnen», 1862, en samling dikter om studentexercisen i Botaniska trädgården av signaturen B. R., dvs. studeranden av Smålands nation J. G. Schultz, senare redaktör för Söndagsnisse samt »Minnen från Hofvet» (Eklundshof), 1866, av Fredrik Holmberg (senare major, bankdirektör och ordförande i Uppsala stads drätselnämnd). Vidare kan nämnas de två numera ytterst sällsynta tillfällighetstidningarna »Maja. Tidning för vackert väder», utkommen 1 maj 1851 och 1853, båda numren författade

av den vittre och spirituelle Dalbyprästen J. A. Kiellman-Göransson, samt »Trio», utgiven 1 maj 1862 av den ovannämnde smålänningen J. G. Schultz i förening med C. Eichhorn och F. Barthelsson.

Hanselli hade, stor boksamlare och bibliognost som han var, en viss benägenhet att fabricera rariteter och ett stort antal sådana har frambragts i hans tryckeri, en blandad samling av mycket skiftande innehåll och värde. Ernst Meyers spex »Erik XIV» och hans österländska berättelse »Kombabus», den första i en upplaga om 14 och den senare i 36 exemplar, har båda utgått från Hansellis officin, så också »Prinsen af Abyssinien. Opera i 3 akter» (20 ex.), och spexet »Den nye borgmästaren», uppfört vid Märtenens gås 1854 på Västgöta nation till ära för f. d. västgötastudenten, den nyutnämnde Uppsalaborgmästaren Napoleon Kindeström (30 ex.). Vidare kan nämnas spexet »Magister Lingqvist» av J. G. Schultz (50 ex.) och den första opera-buffan i det uppsaliensiska spexlivet, »Dumben», av Isidor Lundström.

En lustig samling parodier på dikter av Nybom och Böttiger utgavs av Hanselli 1850 under titeln »En af de aderton». Upplagan omfattade nämligen blott 18 exemplar. En ny utökad upplaga av dessa parodier utkom 1872, också den i 18 exemplar. Även rena pekoral roade det Hanselli att publicera. Bland de mera bekanta som han utgav i denna genre är »Dikter af Calle Pihlström» i två häften, varav det förra i 20, det senare i 40 exemplar. Pihlström var sin tids Ofvandahl i Uppsala. Han hade börjat som borstpojke hos studenterna, men arbetade sig med flit och energi upp till en aktad ställning i samhället och slutade som husägare. Hans »Jemförelse mellan två personer», han själv och Erik Gustaf Geijer, är dråplig.

Ännu större sällsyntheter än de här nämnda är den svenska dårdikten »Kritik der reinen Vernunft», som trycktes med grekiska typer i endast 6 exemplar, och den mycket skabrösa dikten »Alaska» tryckt i Leipzig (! ?) i 12 exemplar, jämnt 12 för mycket.

Hanselli strängade emellanåt också själv sin lyra och gav år 1872 ut sina samlade verk under titeln »Ungdomsfantasier af Pietro». »De ådagalägga ej», för att tala med Carl Rupert Nyblom, »någon högre begåvning men lämna en vacker inblick i ett vänligt och känslofullt hjärta».

På äldre dar fick Hanselli ett nytt intresse — han började samla mynt. Inte på kistbotten — det låg, efter vad som framgår av hans levnadsbeskrivning, knappast för honom — men gamla mynt, särskilt svenska, över vilka han med sakkunnigt biträde år 1876 gav ut ett par förteckningar.

Hansellis samlarinstinkt ledde dock på ett annat område till mycket större resultat. Den bok- och manuskriptsamling, som han efter-

lämnade vid sin död och över vilken hans vän Alfred Victorin upprättade en katalog, omfattande omkring 3 500 nummer, innehöll ett stort antal rariteter och verkliga dyrgripar. Carl Rupert Nyblom har uttalat sig om Hanselli som bokägare och prisat honom för att han icke likt en drake ruvade på sina skatter utan med den största beredvillighet och generositet ställde sina böcker och manuskript till förfogande för forskare. En del av katalogerna över hans boksamling har ett titelblad på latin, författat av Arvid Wikström, där Hanselli benämnes »doctor jubilaris bibliologiae honoris causa». Helt säkert var Hansellis önskan att samlingen ej skulle skingras och man försökte också efter hans död att få den såld i sin helhet, men detta misslyckades och åren närmast efter hans frånfälle klubbades böckerna bort på bokauktioner i Stockholm och Uppsala.

År 1861 erhöi Hanselli »Litteris et artibus» för sina förtjänster om den svenska litteraturen. Han värderade mycket denna utmärkelse, men under de sista åren av sin levnad rönt han vid ett par tillfällen bevis på en uppskattning, som han måhända satte lika högt. Den ena gången var när Estetiska föreningen firade tvåhundraårsminnet av Georg Stjernhjelm's död och Hanselli, såsom varande den siste utgivaren av hans verk, inbjöds som hedersgäst, och den andra gången var då Stockholms nation år 1878, under den unge Harald Molanders regi, gav den gamla sextonhundredtalsfarsen Vitulus, vid vilket tillfälle Hanselli inviterats till en hedersplats bland åskådarna och efteråt hyllades som den främste initiativtagaren till hela företaget. Detta var sista gången han firades i sina unga vänners lag.

Året därpå dog Hanselli. Uppsala förlorade i honom ett älskvärt original, en lustig blandning av borgare och gammal student, en typ som väl näppeligen kunnat utkristalliseras ur något annat samhälle än just Uppsala. Han var känd och uppskattad av många generationer studenter och lämnade ett stort tomrum efter sig.